

HISTÓRIA

Podpoľanie bolo osídlené už v dobe predhistorickej. Dokazujú to nálezy osídlenia zo skalnej plošiny Kalamárka na Chrapkovej patriace do neskorkej doby bronzovej. Archeologický výskum na Kalamárke potvrdil keltské osídlenie, osídlenie v rímskej a veľkomoravskej dobe a jeho zánik v 10. alebo 11. storočí n. l.

Podľa doloženej prvej písomnej zmienky Detva vznikla v roku 1638 ako poddanská obec vígľáškeho panstva na mieste panského majera so súhlasom zemepána Ladislava Csákyho. Vďaka svojráznej ľudovej kultúre ovplyvnenej valaskou kolonizáciou sa však rýchlo dostala do historického povedomia slovenského národa. Detva vznikla v jednom z najnepokojnejších období – v období tureckých vojen a protihabsburských povstaní uhorskej šľachty, ktoré charakterizujú celé 17. storočie. V roku 1811 sa privilegálnou listinou Františka I. Habsburského stala mestečkom s právom usporiadania 4 jarmokov ročne a týždenných trhov. V tomto čase zrejme dostala aj erb. Prvá zmienka o ňom pochádza z roku 1813.

Hlavným zamestnaním Detvanov bola ťažba dreva, chov oviec a roľníctvo. Roľnícky spôsob života dopĺňala malovýroba zručnejších gazdov (napr. výroba kolovrátkov, modrotlačiarenská výroba). V 18. - 19. storočí predávali Detvania na trhoch v Lučenci šindel a stavebné drevo a nakupovali obilie.

V roku 1787 v Detve založil Ján Vagač zo Starej Turej prvú bryndziareň na Slovensku, chýrnu kvalitnými mliečnymi produktmi i v zahraničí.

Za predmníchovskej ČSR sa maloroľnícko - robotnícky ráz obce nezmenil. Pre veľkú nezamestnanosť boli mnohí obyvatelia nútení vystáť sa do cudziny.

Detva má svoje miesto i v moderných dejinách. Počas SNP sa Detva aktívne zapojila do protifašistického odboja. Dňa 1.10.1944 sa v Detve konala jedinečná udalosť – jediná oficiálna prehliadka partizánov počas SNP, s účasťou generála Jána Goliana, na povstaleckom území. Jej jadro tvorila aj tu pôsobiaca partizánska brigáda M. R. Štefánika, medzi nimi i sovietski, českí a francúzski partizáni. Povstalecké jednotky a partizáni zviadli s Nemcami ťažké boje. Detva bola oslobodená 13.2.1945 vojskami 2. ukrajinského frontu a 1. a 4. rumunskej armády.

Pre Detvu bolo a doteraz je typickým lazničke osídlenie. Niektoré lazy sa však časom osamostatnili od materskej obce. Prvá, najprv cirkevne, sa oddelila v r. 1804 Detvianska Huta a v roku 1891 sa oddelila Hriňová. V roku 1955 sa odčlenili miestne časti Korytárky a Kriváň a vytvorili samostatnú obec Kriváň.

Začiatkom 20. storočia boli vybudované Podpolianske strojárne, ktoré úplne zmenili ekonomicko - sociálny charakter mesta a širokého okolia.

Zmena nastala aj v architektúre, čím Detva postupne v značnej miere stratila pôvodný architektonický ráz.

Detva má priznaný štatút mesta od roku 1965 a v roku 1996 sa stala sídlom novovzniknutého okresu Detva.

Históriu mesta približuje Podpolianske múzeum v Detve na Partizánskej ulici.

www.kcdetva.sk/sk/Category/19/Category/23/Podpolianske%20múzeum.proxia

V Detve, 23.3.2011

Spracovala: Babicová – Podpolianske múzeum v Detve

Zdroj: archív Podpolianskeho múzea v Detve